

Očima ekonomů

Institut veřejné podpory v podmínkách České republiky

LUBOMÍR CHALOUPKA

Veřejná podpora je v rámci EU sledována a monitorována již řadu let. Představuje jeden z nástrojů, který má napomoci vytvoření podmínek pro svobodné působení konkurenčních sil v rámci jednotného trhu členských zemí EU. Na první pohled se tedy zdá, že jde o nástroj nesoucí se zcela v liberálním duchu, který do praxe přináší pouze pozitivní aspekty. Jak však bude dále podrobněji uvedeno, jde o nástroj, který není důsledně aplikován do všech hospodářských odvětví a vytváří diskriminační tlaky v rámci národního hospodářství i směrem k zahraniční konkurenci. Základní vymezení pojmu veřejná podpora je zakotveno v primární legislativě ES, jde však o vymezení velmi obecné, které je prováděno řadou aplikačních předpisů sekundárního práva.

1. Terminologické vymezení

Regulace poskytování veřejných podpor patří spolu s ochranou vnitřního trhu, zákazem kartelových dohod a zadáváním veřejných zakázek mezi čtyři hlavní problematické oblasti ochrany svobodné soutěže v rámci EU.

Omezování veřejné podpory lze z ekonomického hlediska chápat jako nástroj vedoucí k nastolení podmínek svobodné soutěže, který má napomáhat odstraňování bariér v podnikání a umožňovat konkurenční působení tržních sil, které vedou k efektivnímu fungování celého ekonomického systému. Podle našeho názoru je třeba pro smysluplnost působení regulace veřejné podpory, chápat ji jako jakýsi rámec, který na základě jednoduchých pravidel povede k liberalizaci ekonomického prostředí a v dlouhodobém horizontu ke zvýšení celkové konkurenceschopnosti národního hospodářství. Nadnárodní regulaci veřejné podpory, lze do určité míry považovat za pozitivní aspekt také proto, že přinejmenším garantuje jednotné posuzování veřejných podpor v členských státech, které bylo do okamžiku vstupu České republiky do EU prováděno Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže. Ten je sice zřizován se zákonným statutem nezávislosti, avšak je financován ze státního rozpočtu členského státu, jde tedy o státní orgán. Je zde tedy značný prostor pro diskreční pravomoc úředníků a tím i pro jejich možné korupční chování.

Primární právo ES definuje poskytování veřejné podpory v článku 87 Smlouvy o Evropských společenstvích, kde se v prvním odstavci říká, že:

„Podpory poskytované v jakékoliv formě státy nebo ze státních prostředků, které narušují soutěž nebo hrozí narušením soutěže tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou – pokud ovlivňu-

jí obchod mezi členskými státy – neslučitelné se společným trhem, nestanoví-li tato smlouva jinak.“¹

Z výše uvedeného potom lze vyvodit hlavní definiční znaky veřejných podpor. Jsou jimi:

- **opatření je poskytováno státem² nebo ze státních prostředků³** (musí být splněny obě podmínky, z aplikační praxe vyplývá, že je nutné aby došlo k zatížení rozpočtu)⁴
- **opatření zakládá výhodu⁵ pro určitý podnik⁶ nebo odvětví výroby**
- **postačující je existence reálné hrozby⁷ narušení soutěže**
- **ovlivnění obchodu⁸ mezi členskými státy** (Veřejná podpora je poskytována subjektům, kteří vyváží svoji produkci do některého z členských států EU nebo subjektům, kteří svoji produkci nevyváží, avšak na základě veřejné podpory dochází k posílení jejich vnitrostátní pozice při soutěži se subjekty podílejícími se na obchodu v rámci ES.)

Obecně lze konstatovat, že za veřejnou podporu jsou Evropskou komisí považována všechna opatření ze strany členského státu, orgánů veřejné moci či subjektů pod jejich kontrolou.

2. Nejběžnější formy realizace veřejné podpory

Mezi nejčastější formy veřejné podpory bývají označovány **daňové úlevy, státní záruky, dotace, úvěry, privatizace, odkupy nebonitních pohledávek, kapitalizace pohledávek či prodej pozemků za zvýhodněné ceny** apod.

1. V článku 87, odst. 2 a 3 Smlouvy ES jsou však stanoveny dva okruhy výjimek, (obecné a individuální), kdy je veřejná podpora slučitelná se společným trhem. Obecné výjimky obsahuje čl. 87 odst. 2 Smlouvy ES, které stanoví, že „Se společným trhem jsou slučitelné:

- a) podpory sociální povahy poskytované individuálním spotřebitelům za podmínky, že se poskytují bez diskriminace založené na původu výrobků,
- b) podpory určené k náhradě škod způsobených přírodními pohromami nebo jinými mimořádnými událostmi,
- c) podpory poskytované hospodářství určitých oblastí Spolkové republiky Německo postížených rozdělením Německa, pokud jsou potřebné k vyrovnání hospodářských nevýhod způsobených tímto rozdělením.“

Individuální výjimky jsou obsaženy v čl. 87 odst. 3 Smlouvy ES, kde se praví: „Za slučitelné se společným trhem mohou být považovány:

- a) podpory, které mají napomoci hospodářskému rozvoji oblastí s mimořádně nízkou životní úrovní nebo s vysokou nezaměstnaností,
- b) podpory, které mají napomoci uskutečnění některého významného projektu společného evropského zájmu anebo napravit vážnou poruchu v hospodářství některého členského státu,
- c) podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských aktivit nebo oblastí, pokud nemění podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem,
- d) podpory, které mají napomoci kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu, jiné druhy podpor, které mohou být vymezeny rozhodnutím Rady přijatým kvalifikovanou většinou na návrh Komise.“

U tzv. **daňových úlev** je realizována veřejná podpora především díky tomu, že dochází k výpadkům daňových příjmů, a tudíž lze tuto formu podpory považovat za financovanou z veřejných prostředků. Zásadní v této souvislosti je i to, že poškozovaná konkurence je v tomto případě znevýhodněna hned dvakrát. Jednak díky povinnosti plnit své daňové povinnosti vůči státu a jednak díky užití těchto daňových výnosů na podporu své vlastní konkurence. Tento problém se týká dnes velmi populárních investičních pobídek, které na jedné straně díky daňovým úlevám přitahují zahraniční investory, kteří vytvářejí nová pracovní místa, na druhé straně takto vyprodukované výrobky jsou exportovány na rozvinuté konkurenční trhy, kde tato forma subvencování fungovat nemusí a dochází k likvidaci jinak perspektivních odvětví hospodářství.

Při **prodeji pozemků** jde o veřejnou podporu v případě, **kdy sjednaná cena neodpovídá ceně tržní** (stanovené na základě volného působení nabídky a poptávky) či je nižší než cena stanovená nezávislým znaleckým posudkem.

V ČR představovala často realizovanou formu veřejné podpory tzv. **kapitalizace pohledávek**, při které docházelo k vkladu věřitelské pohledávky do základního jmění dlužníka. Daná operace musí být prováděna prostřednictvím orgánů veřejné moci či subjektů pod jejich kontrolou. V našich podmínkách byla tato forma veřejné podpory nejčastěji realizována prostřednictvím Konsolidační banky Praha, s. p. ú. (dnes ČKA), která od subjektů zatížených dluhy z minulosti nebo úvěry od českých bank tyto po schválení vládou odkupovala. Celý postup byl motivován předpokladem, že získání majoritního podílu na základním jmění společnosti, resp. ovládnutí společnosti⁹, a následný pro-

2. Stát je podle mého názoru představován celým vládním sektorem, odborná právní literatura věnovaná veřejné podpoře vymezuje stát jako centrální vládu, regionální a místní vládu (samospráva).
3. Za státní prostředky jsou považovány státní fondy, příspěvky od právnických osob pod přímou nebo nepřímou kontrolou státu či od samosprávných korporací. Dále také prostředky od soukromých právnických osob, které byly pověřeny redistribucí státních prostředků.
4. V této souvislosti je možné v odborné literatuře se setkat s názorem, že existují i taková opatření, která dokáží významně narušit veřejnou soutěž, avšak mají jen administrativní povahu, např. udělení licence bez výběrového řízení. Dle výkladu ESD však nejde o veřejnou podporu.
5. Výhodou představuje preferenční zacházení či uplatňování selektivity.
6. Za podnik je považována právnická či fyzická osoba, která vyvíjí podnikatelskou činnost.
7. Musí existovat reálné předpoklady a být prokázána existence přičinné souvislosti mezi poskytnutou veřejnou podporou a narušením, případně i jen ohrožením hospodářské soutěže.
8. Za obchod je považována výměna zboží, služeb, včetně platebního styku.
9. Jednalo se především o velké společnosti jako Zetor Brno, Škoda Mladá Boleslav, Aero Vodochody, Prisko, ČSA. Zpravidla šlo o případy, kdy ČKA převzala od komerčních bank úvěry a ty poté kapitalizovala. Veřejnou podporu představuje záporný rozdíl mezi hodnotou získaných podílů a hodnotou kapitalizované pohledávky banky.

dej perspektivnímu vlastníkovi bude pro stát efektivnější než cesta konkurzního řízení. O veřejnou podporu se nejedná v případech, kdy stát za takto kapitalizovanou pohledávku získal více než vložil do základního jmění společnosti. Tato činnost Konsolidační banky však zpravidla byla ztrátová, banka si totiž nemohla vybírat rentabilní případy, ale odkupovala pohledávky od společností na základě rozhodnutí vlády.

Další velmi častou formou veřejné podpory jsou **dotace**, které jsou vypláceny z veřejných rozpočtů a směřují k vybraným subjektům, které tak jsou zvýhodněni oproti svým konkurentům.

Velmi zajímavou formu veřejné podpory, která našla v devadesátých letech časté využití i v ČR, představuje **odkup nebonitních pohledávek**. Tato byla realizována především u bank vlastněných státem, které byly připravovány k privatizaci. Stát založil speciální právnickou osobu nebo rozšířil činnost již existující společnosti či instituce o odkup nebonitních pohledávek, který tak byl realizován ze státních prostředků. O veřejnou podporu se jednalo díky tomu, že očištěná banka nemusela vytvářet centrální bankou předepsané rezervy a takto uvolněné prostředky mohla využít pro své další obchody.

Častou formu veřejné podpory představují **úvěry**, které jsou poskytovány za netržních podmínek. Za veřejnou podporu se považuje u subjektů disponujících dostatečnými aktivy ke splácení úvěru rozdíl mezi placenými úroky při tržní úrokové sazbě a poskytnuté úrokové sazbě. Pokud je výše úvěru vyšší než aktiva společnosti, lze jej v podstatě považovat za dotaci. Za veřejnou podporu je potom považován celý úvěr a příslušný úrok.

Z hlediska sledování dlouhodobých rizik budoucího vývoje veřejných financí představují významné riziko **státní záruky**, kterými se stát či jím kontrolovaný subjekt zaručil za splnění určitého závazku. V ČR se dané záruky týkaly především bankovního sektoru. Státní záruka zakládá dlužníkovi veřejnou podporu tím, že mu umožňuje na trhu získat finanční prostředky za výhodnějších podmínek než bez této záruky. EK dále rozlišuje mezi tzv. individuálními zárukami a zárukami poskytovanými na základě programů veřejné podpory. U obou forem v zásadě platí, že za veřejnou podporu je považována státní záruka poskytnutá dlužníkovi ve finančních potížích, pokud je dlužník schopen získat půjčku za tržních podmínek bez státní záruky atd., přičemž se každý případ posuzuje individuálně. Vzhledem k rozsahu tohoto příspěvku není možný podrobnější rozbor.

Veřejná podpora také může vznikat v souvislosti s **privatizací**, pokud není prodej majetku realizován na základě transparentního výběrového řízení, které je založeno na nediskriminujícím přístupu nebo za cenu stanovenou na základě znaleckého ocenění. Tato kritéria vycházejí ze Zprávy o soutěžní politice, kterou vydala EK v roce 1993. Další kritéria vycházejí z rozhodovací praxe EK. Jde například o požadavek, aby byl majetek prodán za nejvyšší nabídku nebo aby výběrové řízení bylo zveřejněno v renomovaném periodiku apod. Zvláštní důraz na přezkoumávání možnosti vzniku veřejné podpory EK klade tehdy, pokud dochází před privatizací ze strany veřejných rozpočtů

k odepsání dluhů, k restrikcím v účasti výběrového řízení, pokud privatizaci předcházela kapitalizace pohledávek či zvýšení základního jmění apod. Obecně lze konstatovat, že jakákoli privatizace, které předcházela ingerence ze strany veřejných zdrojů, musí být posouzena EK.

K veřejné podpoře také mohlo docházet prostřednictvím **navyšování základního kapitálu orgány veřejné moci**, čímž podnikatelské subjekty získaly alespoň částečně ze státních zdrojů volné finanční prostředky. Při rozhodování o vzniku veřejné podpory bývá uplatňováno pravidlo soukromého investora, tj. ostatní akcionáři, kteří postupují v souladu s tržní realitou (sledují maximalizaci zisku), jednají stejně jako orgán veřejné moci¹⁰.

U **prominutí plateb sociálního a zdravotního pojištění** je v ČR realizována ÚOHS taková praxe, že prominutí penále do výše 70 % jeho celkové výše nezakládá veřejnou podporu. Obecně je za veřejnou podporu považován rozdíl mezi výší sazby penále a komerční úvěrovou sazbou.

3. Některé ekonomické konsekvence spojené s veřejnou podporou

Jak již bylo uvedeno výše, otázka veřejné podpory představuje vysoce politicky citlivé téma, které však má i velmi závažné ekonomické konsekvence. Veřejná podpora sice na jedné straně může napomoci přilákat zahraničních investice či oddálit řešení některých strukturálních problémů v národním hospodářství, často se však tomu děje na úkor přirozeného fungování trhu. Pro podrobnější ilustraci těchto negativních stránek veřejné podpory jsme vybrali několik následujících příkladů.

Podstata veřejné podpory spočívá ve skutečnosti, že u jejích příjemců dochází ke snížení nákladů, které by jinak byli nuceni vynaložit, a tím i k narušení soutěže. Zmíněné snížení nákladů se projevuje zvýšením nabídky. Dochází ke snížení ceny, za kterou bude takto zvýhodněný podnik prodávat svoje výrobky, zatímco jeho konkurenti musí do ceny promítnout plné náklady. Takto může nastat situace, že výrobky subjektu, který obdržel veřejnou podporu, začnou vytlačovat výrobky konkurentů, kteří veřejnou podporu nezískali. Protože ti ztrácejí odbyt pro své produkty, začínají omezovat výrobu a propouštějí zaměstnance. Pokud tedy bylo primárním účelem poskytnutí podpory zvýšení (či zachování) zaměstnanosti na jednom území, může nastat situace,

10. Za příklad této formy veřejné podpory lze považovat postup Konsolidační banky v roce 1997, kdy v rámci vládou schválených restrukturalizačních programů společností Zetor a Aero Vodochody jako jejich akcionář navýšila svůj majetkový podíl úpisem nových akcií, čímž těmto společnostem umožnila snížit úvěrové zatížení. Kvantifikace takovéto veřejné podpory je velmi problematická, je však zřejmé, že bez těchto operace by hospodaření uvedených společností s největší pravděpodobností skončilo v konkurzu.

že na jiném se zaměstnanost naopak sníží. Na první pohled tedy veřejná podpora řeší problém nezaměstnanosti, na druhé straně však svými distorzními účinky nerovnováhu na trhu práce vyvolává. Nutné je také zdůraznit to, že nově vytvořená či zachovaná pracovní místa nevznikla na zdravém ekonomickém základu.

Selektivně poskytovaná veřejná podpora může vést k znevýhodňování efektivně hospodařících podnikatelských subjektů v daném oboru, které na jedné straně odvádějí státu daně, a navíc jsou proti své konkurenci znevýhodňovány výše zmíněnou podporou. Pokud bychom se drželi důsledně této argumentace, dojdeme k závěru, že efektivně hospodařící subjekt „financuje“ svoji méně úspěšnou konkurenci. Podporované podniky tak ztrácejí potřebu racionalizovat svá rozhodnutí v souladu s vývojem trhu, čímž dochází k neefektivnosti fungování pracovního trhu, která se přelévá i na ostatní trhy.

Zatímco by tedy neúspěšný subjekt bez veřejné podpory musel zmizet z trhu, dále vyvíjí svoji ekonomickou činnost a znemožňuje konkurenci nahradit jej v jeho aktivitách a získat jeho tržní podíl.

Poskytování veřejné podpory může vést a často také vede k **morálnímu hazardu**, jenž vzniká díky snížené motivaci a racionalitě rozhodování podnikatelských subjektů, které nejsou díky státní pomoci vystaveny přímému působení tržních sil. Lze to jednoduše demonstrovat na příkladu banky, za niž se zaručil stát. Pokud bude mít banka vysoké ztráty, stát raději vyplatí jejím vkladatelům peníze, než by ji nechal zkrachovat. Tato banka pak bude moci dávat přednost rizikovějším investicím, které jsou pro ni, na rozdíl od daňových poplatníků i celé ekonomiky, výnosnější. Morální hazard pak může v konečném důsledku vést k hromadným úpadkům, které nebude moci stát pokrýt. To pak může v krajním případě vyústit až do podoby finanční krize.

Z výše uvedeného také vyplývá, že veřejná podpora může představovat formu **protektionismu národních podniků** (tendence propagovat národní podniky na mezinárodní úrovni, či je masivně finančně podporovat), která negativně působí na konkurenční subjekty z ostatních zemí. Pokud je pozice národního podniku takto podporována, ztěžuje tato skutečnost přístup konkurence z okolních členských států na trh členského státu, popřípadě z něj mohou být konkurenti z jiných členských států vytlačováni. Díky této formě protektionismu dochází k přesouvání problémů národních ekonomik na zahraniční konkurenční trhy. Stejný přístup lze pochopitelně aplikovat i na úrovni odvětví národního hospodářství (zkreslování reálné ceny práce apod.).

Přestože veřejná podpora může být v některých případech motivována racionálními důvody, je vždy třeba důsledně zvážit, zda díky ní nedošlo k narušení hospodářské soutěže a tím k možným distorzním účinkům,¹¹ které by znamenaly negativní dopad na celkovou ekonomickou rovnováhu.

K činnosti Evropské komise lze mít řadu výhrad, avšak tím, že reguluje a monitoruje poskytování veřejné pomoci v členských státech EU, jistě plní nezastupitelnou roli. Na druhé straně je však třeba říci, že svou činností v oblasti boje proti nezaměstnanosti, na úseku harmonizace daňové politiky, pod-

pory regionálního rozvoje, malého a středního podnikání sama působení tržních sil výrazným způsobem narušuje.

4. Úprava veřejné podpory v ČR

Veřejná podpora začala být v ČR posuzována po podpisu Evropské dohody. Slučitelnost veřejné podpory s právem ES zpočátku posuzovalo Ministerstvo financí, které však nedisponovalo dostatečnými pravomocemi při rozhodování o veřejné podpoře poskytované na místní úrovni. Navíc zde existoval logický střet zájmů, který byl dán politickou citlivostí dané oblasti. V poslední třetině devadesátých let začalo postupně akcelarovat úsilí ČR o vstup do EU a uzavření jednotlivých kapitol přístupové smlouvy (v tomto případě kapitola Hospodářská soutěž). Díky těmto skutečnostem byl v ČR přijat zákon č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře (novelizovaný zákonem č. 130/2002, o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů), který posuzoval slučitelnost veřejné podpory poskytované v ČR s jejími závazky danými asociační dohodou. Český zákon o veřejné podpoře, který obsahoval hlavní principy komunitárního práva upravujícího veřejnou podporu, vstoupil v platnost v květnu 2000. Na základě tohoto zákona začal prověřovat veškerou veřejnou pomoc poskytovanou v České republice (a to i na místní úrovni) Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen ÚOHS), který v českých podmínkách nahrazoval rozhodovací pravomoc Evropské komise, jež v EU rozhoduje o tom, zda je určitá veřejná podpora slučitelná se společným trhem. Po 1. 5. 2004, kdy se ČR stala členskou zemí EU, ÚOHS byla jeho rozhodovací pravomoc v oblasti veřejné podpory modifikována a úřad začal fungovat jako národní ústřední koordinační, poradenská a monitorující jednotka, která usnadňuje a urychluje celý notifikační proces, poskytuje poradenskou činnost poskytovatelům veřejné podpory ohledně pravidel upravujících danou oblast v EU, řídí národní závazky vyplývající z výjimek v regulaci, shromažďuje potřebná data a připravuje pravidelné či jednorázové zprávy o veřejné podpoře a plní úlohu řádného národního kontaktního místa pro jednání s EK.

Podpory poskytnuté v nových členských státech EU mohou mít tři formy, a to podpory poskytnuté před vstupem, podpory poskytnuté na základě tzv. přechodných ujednání a nové podpory (poskytnuté po vstupu do EU). Toto rozlišení je podstatné z procesních důvodů a povinností, které mohou takové podpory vyvolat.

Veřejné podpory poskytnuté v ČR tvoří **podpory poskytnuté před vstupem do EU**. Zásadní je v této souvislosti otázka, zda je taková podpora považována za existující podporu¹² a v důsledku toho nemusí být notifikována

11. V některých dokumentech se můžeme setkat s názorem, že veřejná podpora přenáší břemeno na subjekty, jimž poskytována není.

12. Přístupová smlouva (příloha IV, kapitola 3) definuje podmínky, za kterých je budoucími členskými státy pomoc poskytnutá před vstupem považována za existující. Jedná se

a schválena EK a může tak zůstat předmětem prošetřování jen z hlediska důsledků vztahujících se k budoucnosti. Podpory, které byly v okamžiku uzavírání přístupové dohody schváleny ÚOHS a EK proti nim nevznesla námitky, jsou považovány za existující podporu a jsou uvedeny v seznamu, který je součástí dodatku k příloze smlouvy o přistoupení. Zvláštní skupinu tvoří takové podpory, které byly poskytnuty před vstupem do EU, avšak v průběhu tzv. interim period (tj. přechodného období mezi vypracováním přístupové smlouvy včetně seznamu existující podpory, tj. listopadem 2002 a datem vstupu – 1. květnem 2004). Pro podpory poskytnuté v průběhu interim period byla aplikována zvláštní tzv. interim procedura, která měla zajistit kontinuitu s předchozími dvěma kritérii. Podle tohoto postupu měla EK tříměsíční lhůtu na to, aby vznesla po obdržení všech potřebných informací námitky¹³. Pro veškerou veřejnou podporu, která byla poskytnuta v průběhu tohoto období, obecně platí skutečnost, že aby ji bylo možné považovat za existující podporu, musí být tato schválena EK. Příslušná tzv. interim procedura pak dovoluje EK začít formální šetření v případech vážných pochybností, jakými je například neslučitelnost této podpory s právem ES.

Další druh podpory představuje **podpora, u které byla vyjednána a zařčleněna do přístupové dohody přechodná ustanovení**. Jde jednak o již probíhající schémata veřejné podpory¹⁴, která jsou sice neslučitelná s tzv. enforcement policy EU (zejména podpora z rozpočtů) a veřejné podpory na restrukturalizaci vybraných odvětví, jež se nacházejí v potížích. Druhá oblast se týká tří případů, a to restrukturalizace českého a polského ocelářského průmyslu a loďarství na Maltě. EU zde schválila veřejnou podporu za podmínky, že výrobci výrazně omezí výrobní kapacity. Přechodná ujednání také obsahují detailní podmínky pro slučitelnost restrukturalizační pomoci stejně jako velmi komplexní a přísné informační a kontrolní povinnosti.

Třetí formu veřejné podpory z časového hlediska představuje **podpora poskytnutá po přistoupení**. Taková podpora musí být automaticky oznamována

o veškerou pomoc poskytnutou před 10. prosincem 1994. Jakákoliv podpora poskytnutá po 10. prosinci 1994 pak musí být schválena monitorující národní autoritou a EK proti ní nesmí vznést žádné námitky. Pomoc, která nesplňuje tyto dva znaky, je považována za novou pomoc a stává se předmětem notifikací a standstill obligations – pozastavení poskytování (opatření ohledně existující pomoci nejsou aplikována u odvětví dopravy a zemědělství). Pomoc poskytovaná před vstupem v odvětví dopravy bude po dobu tří let po vstupu do EU považována za existující podporu (tj. do 1. 5. 2007), avšak za předpokladu, že byla projednána s EK do čtyř měsíců po vstupu.

13. Rozhodnutí EK ohrazující se proti veřejné podpoře schválené národní monitorující autoritou znamená zahájení tzv. formálního šetření. Jestliže takové rozhodnutí bylo přijato před datem vstupu, nabývá platnosti dnem vstupu.
14. Jde o podpory, jejichž cílem je přilákat poskytováním investičních pobídek (daňová zvýhodnění, daňové dobropisy, daňové prázdniny apod.) zahraniční investory. Schémata takové veřejné podpory jsou předmětem přechodných ujednání, která obsahují přísné podmínky, které usilují o to, aby tato schémata byla v rámci přijatelné doby upravena v souladu s tzv. enforcement policy EU nebo aby byla postupně utlumená.

a posuzována EK, a nikoliv jako u předchozích druhů podpory národní autoritou, která tvořila součást stejné administrativy, která poskytuje veřejnou podporu. Česká republika jako členský stát EU musí v současnosti respektovat její ustanovení týkající se veřejné podpory.

Příloha č. 1

Rízení o poskytnutí veřejné podpory prováděné Evropskou komisí

Evropská komise je jediný orgán, který může rozhodnout¹, zda je zamýšlené opatření členského státu veřejnou podporou, popřípadě zda je tato slučitelná se společným trhem.

Při řízení o veřejné podpoře se může jednat o řízení o notifikované veřejné podpoře, řízení o nezákonné veřejné podpoře, řízení týkající se zneužití veřejné podpory a řízení týkající se existujících programů veřejné podpory.

Jako jediný účastník řízení vystupuje členský stát, který disponuje určitými právy jako například možností vyjádřit se k jednotlivým úkonům EK, komunikovat s příslušnými představiteli EK, sdělit doplňující údaje, navrhnout doplnění či přímo doplňovat údaje a podklady nezbytné pro vydání rozhodnutí v příslušné věci. Pamatováno je i na práva třetích stran (subjekty, kterých by se mohlo rozhodnutí Komise nějakým způsobem týkat, zejména jde o konkurenty příjemců veřejné podpory, podnikatelské asociace a ostatní členské státy). Tyto mohou v rámci formální vyšetřovací procedury předložit Komisi připomínky k opatření, které jsou také posílány členskému státu k připomínce. Třetí strany také mohou dávat EK podněty o skutečnosti, že došlo k poskytnutí nezákonné veřejné podpory či k jejímu zneužití.

1) Řízení o notifikované veřejné podpoře

Pokud se některý členský stát rozhodne pro opatření, které by mohlo zakládat veřejnou podporu, musí tento záměr ještě před jeho realizací notifikovat Evropské Komisi. Notifikací se rozumí žádost o posouzení slučitelnosti tohoto opatření se společným trhem. Dokud EK nerozhodne, zda se jedná o veřejnou podporu a jaký její druh, nemůže být poskytnuto. Proces schvalování veřejné podpory je přehledně zanesen do schématu, tudíž je zbytečné jej zde dále podrobněji rozepisovat. Pro ucelenější představu o celém průběhu však podotýkáme, že lhůta pro vydání rozhodnutí během první fáze, předběžného posouzení notifikace, je dva měsíce od obdržení kompletní notifikace. Rozhodnutí v rámci formální vyšetřovací procedury musí být vydáno (pokud se Evropská komise a členská stát nedohodnou jinak) ve lhůtě 18 měsíců od zahájení této procedury.

2) Řízení o nezákonné veřejné podpoře

O nezákonnou podporu jde v případě, že veřejná podpora byla poskytnuta před tím, než Evropská komise rozhodla o slučitelnosti daného opatření se společným trhem. O porušení se Komise zpravidla dozví díky monitoringu vnitřního trhu, prostřednictvím stálých misí či přes stížnost konkurentů příjemců podpory, podnikatelských svazů či sdružení spotřebitelů. Poté, co Komise obdrží podnět, zažádá členský stát o zaslání potřebných informací a podkladů. Na jejich základě pak rozhoduje, zda opatření zakládá či nezakládá veřejnou podporu a pokud ano, tak zda je slučitelná se společným trhem, popřípadě lze zahájit formální vyšetřovací proceduru (postup viz schéma). Pokud Komise zjistí, že šlo o veřejnou podporu, navíc neslučitelnou se společným trhem, je členský stát povinen zajistit navrácení poskytnuté veřejné podpory, navíc s úrokem dle vyhlášené referenční úrokové sazby.

3) Řízení týkající se zneužití veřejné podpory

Pokud příjemce podpory tuto využívá v rozporu s rozhodnutími vydanými Evropskou komisí, jedná se o tzv. zneužití veřejné podpory. Pokud EK zjistí, že veřejná podpora byla zneužita, může celou záležitost předat Evropskému soudnímu dvoru, nebo zahájit formální vyšetřovací proceduru (postup viz schéma). Pokud se zjistí, že veřejná podpora byla skutečně zneužita, musí být navržena i s úrokem.

4) Řízení ve věcech existujících programů veřejné podpory²

Existující veřejná podpora je taková podpora, která byla poskytována ještě před vstupem daného státu do EU a pokračuje i po něm, veřejná podpora schválená EK či Radou, veřejná podpora, která se považuje za schválenou veřejnou podporu, neboť EK nevydala rozhodnutí v nařízením požadované době, nezákonná a zároveň se společným trhem neslučitelná veřejná podpora, u níž nebylo v desetileté lhůtě rozhodnuto o povinnosti jejího navrácení a opatření, které v době svého poskytnutí nezakládalo veřejnou podporu a z důvodu objektivních podmínek na trhu se veřejnou podporou stalo. EK tyto programy veřejné podpory průběžně monitoruje (zkoumá, zda jsou i nadále slučitelné se společným trhem). Pokud zjistí, že nejsou, vydá doporučení, ve kterém navrhne danému státu příslušná opatření. Pokud je tento nepřijme, zahájí se formální vyšetřovací procedura.

- 1 Řízení o veřejné podpoře před Evropskou komisí je upraveno Nařízením Rady č. 659/1999
 2 Program veřejné podpory je soubor podmínek, za kterých jsou poskytovány jednotlivé veřejné podpory.

Příloha č. 2

Řízení o veřejné podpoře před Evropskou komisí

